

การวิเคราะห์จุดอ่อนด้านการหาเลี้ยงชีพระดับพื้นฐาน ของศูนย์อพยพผู้ลี้ภัยตามชายแดนประเทศไทย-พม่า

จัดทำเพื่อ : ไทยแลนด์ เบอร์มา บอร์ดอร์ คอนซอร์เตียม

จัดทำโดย : TANGO International, Inc.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ไทยแลนด์ เบอร์มา บอร์ดอร์ คอนซอร์เตียม (ทีบีพีซี) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ทำงานช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และการพัฒนา โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร ได้ว่าจ้าง TANGO International, Inc. ให้ทำการศึกษาวินิจฉัยจุดอ่อนด้านการหาเลี้ยงชีพของประชากรในศูนย์อพยพผู้ลี้ภัยเก้าแห่งที่ตั้งอยู่ตามชายแดนประเทศไทย-พม่า ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มผู้บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวพม่า

ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับการกักกันผู้ลี้ภัยให้อยู่ภายในศูนย์อพยพ

ว่าเป็นวิธีการอันพึงปรารถนาและเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนหรือไม่

และระบุว่าผู้บริจาคไม่ต้องการสนับสนุนสถานภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยการบริจาคเงินสนับสนุนเพิ่มขึ้นต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ก่อนปี พ.ศ. 2553 ทีบีพีซี

สามารถหาเงินสนับสนุนได้เพียงพอสำหรับจัดหาอาหารให้แก่ผู้ลี้ภัยทุกคนที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ

ซึ่งให้พลังงานเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย แต่ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา

ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ (เช่น ค่าอาหาร ค่าถ่านหุงต้ม และค่าวัสดุก่อสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น) มีราคาสูงขึ้น

ในขณะที่ความเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ทำให้เงินบริจาคที่มีจำนวนค่อนข้างคงที่กลับมีมูลค่าลดลง

ทีบีพีซี จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงการความช่วยเหลือหลัก และพยายามเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานทุกด้านมาโดยตลอด

ความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเงินและสภาพแวดล้อมเหล่านี้คือเหตุผลที่ ทีบีพีซี

มอบหมายให้ทำการศึกษาวินิจฉัยอย่างละเอียดเกี่ยวกับความมั่นคงด้านการหาเลี้ยงชีพในศูนย์อพยพที่องค์กรให้ความช่วยเหลือ

วัตถุประสงค์โดยเฉพาะของการศึกษานี้ คือ เพื่อทำการวิเคราะห์จุดอ่อนด้านการหาเลี้ยงชีพอย่างเป็นระบบ

โดยใช้วิธีวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ

เพื่อกำหนดกลไกสำหรับตรวจหากลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมในศูนย์อพยพแต่ละแห่งที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา

และจัดระดับของความอ่อนแอของกลุ่มบุคคลเหล่านี้

และเพื่อวางแผนระบบตรวจสอบเพื่อติดตามสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเป็นพื้นฐาน

เราได้ดำเนินการศึกษาด้านการหาเลี้ยงชีพในศูนย์อพยพสามแห่ง จากทั้งหมดเก้าแห่ง เมื่อปี พ.ศ. 2552

การศึกษารั้งปัจจุบันนี้ส่วนหนึ่งเป็นการต่อยอดประสบการณ์ที่ได้จากการสำรวจครั้งก่อนนั้น

แต่พยายามให้ข้อมูลเชิงสถิติที่ได้มานั้นแสดงให้เห็นสถานการณ์ในแต่ละศูนย์อพยพทั้งเก้าแห่ง เราใช้วิธีสุ่มตัวอย่างผู้ลี้ภัย

177 ครัวเรือนในแต่ละศูนย์ (และให้มีค่าคลาดเคลื่อนได้ประมาณ 5.5%) จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่สำรวจมี 1,624

ครัวเรือน และปรับค่าสถิติระหว่างการวิเคราะห์เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของครัวเรือนในศูนย์อพยพได้ถูกต้องอีกด้วย

นอกจากนี้ยังใช้วิธีจัดกลุ่มสนทนา (focus group discussion) และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informants) โดยมีบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมนี้มากกว่า 500 คน เพื่อสำรวจประเด็นการหาเลี้ยงชีพและความมั่นคงด้านอาหารโดยเฉพาะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดในการศึกษา เราจัดการรวบรวมข้อมูลภาคสนามในช่วงปลายเดือนมีนาคม 2554 โดยใช้ผู้แจงนับอิสระ (independent enumerators) ที่จ้าง และกำกับดูแลโดยสำนักงาน Population Technical Assistance ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาสัญชาติไทย

การศึกษาจุดอ่อนครั้งนี้ต้องการตรวจหาว่ามีกลุ่มครัวเรือนที่มีความเหมือนในด้านความมั่นคงด้านอาหารหลัก และการหาเลี้ยงชีพหรือไม่

และความแตกต่างระหว่างกลุ่มบุคคลที่ตรวจพบจะเป็นประโยชน์อย่างไรในการตรวจหาระดับต่าง ๆ ของจุดอ่อนเพื่อใช้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการนี้ ผู้วิเคราะห์จึงใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เพื่อตรวจหาตัวแปรสำคัญจากการสำรวจ และใช้วิธีวิเคราะห์แบบจับกลุ่ม (cluster analysis) เพื่อตรวจหากลุ่มบุคคลต่าง ๆ TANGO ตรวจสอบกลุ่มบุคคลที่แบ่งตามมาตรฐานเศรษฐกิจสังคมต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เชิงสำรวจ และไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มใดมีตัวแปรด้านความมั่นคงด้านอาหารที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด

การวิเคราะห์เผยให้เห็นปัจจัยเจ็ดประการ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ว ช่วยอธิบายความแตกต่างในบรรดาครัวเรือนในระดับของดัชนีชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารและการหาเลี้ยงชีพที่ใช้ในการออกแบบการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยเหล่านี้ คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อัตราการพึ่งพาอาศัย (กำหนดได้ด้วยการใช้จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ไม่อยู่ในวัยทำงานหารด้วยจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยทำงาน) รายได้รายเดือนต่อครัวเรือน รายจ่ายรายเดือนต่อครัวเรือน มูลค่าดัชนีสินทรัพย์รายเดือนต่อครัวเรือน คะแนนการบริโภคอาหาร และคะแนนกลยุทธ์การรับมือกับสภาพความเป็นอยู่

การศึกษานี้สามารถแบ่งกลุ่มบุคคลได้เป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีจุดอ่อนน้อย กลุ่มที่มีจุดอ่อนปานกลาง และกลุ่มที่มีจุดอ่อนมาก ผลจากการสำรวจประชากรพบว่าร้อยละ 12 ของครัวเรือนอยู่ในกลุ่มที่มีจุดอ่อนน้อย ร้อยละ 42 อยู่ในกลุ่มที่มีจุดอ่อนปานกลาง และร้อยละ 46 อยู่ในกลุ่มที่มีจุดอ่อนมาก ศูนย์อพยพสามแห่งที่มีครัวเรือนในกลุ่มจุดอ่อนน้อยในสัดส่วนสูงสุด คือ ศูนย์ถ้ำหิน แม่หละ และต้นยาง ศูนย์อพยพสามแห่งที่มีครัวเรือนในกลุ่มจุดอ่อนมากในสัดส่วนสูงสุด คือ ศูนย์แม่ละอุน แม่ลามาหลวง และต้นยาง

ผลการศึกษาระบุว่าความมั่นคงด้านอาหารเป็นปัญหาหนึ่งในศูนย์อพยพผู้ลี้ภัย

แต่ครัวเรือนโดยรวมสามารถรับมือกับปัญหาได้ และส่วนใหญ่สามารถบริโภคอาหารที่ให้พลังงานเพียงพอ แม้ว่าจะพึ่งอาหารธัญพืช เช่น ข้าว มากเกินไปบ้างก็ตาม คะแนนการบริโภคอาหารที่ใช้ประเมินว่าอาหารที่บริโภคมีคุณค่าเพียงพอหรือไม่ แสดงผลว่าเกือบร้อยละ 40 ของครัวเรือนบริโภคอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการต่ำกว่ามาตรฐาน หรือเพียงคาบเส้น อาหารโดยทั่วไปมีคุณภาพต่ำเพราะขาดโปรตีนคุณภาพสูง และอาหารที่อุดมด้วยสารอาหารรอง เช่น เนื้อสัตว์ ปลา อาหารนม ผลไม้ และผัก อาหารเหล่านี้ไม่อยู่ในรายการอาหารที่ได้รับแจกจ่าย ข้อมูลนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจภาวะโภชนาการในศูนย์อพยพของชาวพม่า ซึ่งแสดงผลตลอดมาว่ามีโรคขาดสารอาหารเรื้อรังและภาวะแคระแกร็นในระดับสูง⁽¹⁾

ซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำในสตรีมีครรภ์ และเด็กเล็ก
 อาหารเลี้ยงทารกและเด็กเล็ก และวิธีการเลี้ยงดูที่มีมาตรฐานต่ำ รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ⁽²⁾
 ข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อมูลเล็กน้อยที่เราทราบเกี่ยวกับสถานภาพของสารอาหารรองในศูนย์อพยพชาวพม่า ตัวอย่างเช่น
 การศึกษาในศูนย์ขนาดเล็กพบว่าสตรีมีครรภ์ และเด็กเล็กเป็นโรคโลหิตจางในระดับสูง⁽³⁾ ผลเหล่านี้สอดคล้องกับข้อมูล
 FCS ที่พบว่าการบริโภคเนื้อสัตว์ ถั่ว และพืชตระกูลถั่ว ซึ่งอุดมด้วยสารอาหารรอง ยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น
 จึงทำให้ไม่อาจมั่นใจได้ในคุณภาพของอาหารที่บริโภค
 ว่าสามารถให้สารอาหารรองและโปรตีนเพียงพอตามที่ร่างกายต้องการหรือไม่
 และอาจมีประชากรบางกลุ่มที่ไม่ได้รับอาหารที่ให้พลังงานตามที่ร่างกายต้องการในช่วงเวลาของปี

ความสามารถของครัวเรือนในการเข้าถึงอาหาร (ความสามารถในการซื้อหาอาหาร) ก็กระทบต่อการบริโภคอาหารสด
 เพราะไม่รวมอยู่ในรายการอาหารที่แจกจ่าย ข้อมูลแสดงว่าประชากรสามารถซื้อหาอาหารจากตลาด
 และได้รับจากหน่วยงานบรรเทาทุกข์ในศูนย์อพยพอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะศูนย์อพยพสี่แห่งที่เข้าถึงได้ยาก
 แต่มีอาหารบางอย่างที่ซื้อหาได้อย่างจำกัดระหว่างฤดูแล้ง โดยการซื้อหาที่เข้าถึงได้ยาก
 ผลการศึกษาระบุว่ามีปัญหาความอ่อนแอที่เกี่ยวข้องกับความไม่มั่นคงด้านอาหาร เช่น
 การตัดลดปริมาณอาหารที่แจกจ่าย การแจกจ่ายอาหารล่าช้า และราคาอาหารที่เพิ่มสูงขึ้น

การขาดข้อมูลว่าผู้ลี้ภัยควรบริโภคอาหารใด เพื่อให้กลุ่มบุคคลในช่วงต่าง ๆ ของวงจรชีวิต และที่มีกิจกรรมระดับต่าง ๆ
 กันได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ลี้ภัยบริโภคอาหารคุณภาพต่ำ
 และเกิดปัญหาสุขภาพอื่นๆ⁽⁴⁾

การตัดลดปริมาณอาหารบางอย่างที่แจกจ่ายอาจทำให้แต่ละครัวเรือนเข้าถึงอาหารสดได้ยากมากยิ่งขึ้น
 เนื่องจากครัวเรือนเหล่านี้รายงานว่า หลังจากใช้มาตรการตัดลดปริมาณอาหาร
 ผู้ลี้ภัยสามารถขายและแลกเปลี่ยนอาหารที่ได้รับแจกจ่ายได้น้อยลง และผู้ลี้ภัยใช้วิธีนี้เพื่อช่วยให้เข้าถึงอาหารสด
 นอกจากนี้ เรายังไม่ทราบด้วยว่าครัวเรือนผู้ลี้ภัยจะหาอาหารมาชดเชยปริมาณอาหารที่ถูกตัดลงอย่างไร
 และผู้ลี้ภัยอาจไม่สามารถบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการเพียงพอเหมือนในอดีตได้อีกต่อไป
 อีกทั้งเป็นไปได้ว่าการตัดลดปริมาณอาหารที่แจกจ่ายอาจส่งผลให้กลุ่มบุคคลที่อ่อนแอ เช่น สตรีมีครรภ์
 สตรีที่กำลังให้นมบุตร ทารกและเด็กเล็ก และคนชรา ตกอยู่ในความเสี่ยงมากขึ้น

ผลการศึกษายืนยันว่าผู้ลี้ภัยมีวิธีการหาเลี้ยงชีพที่หลากหลาย ทั้งการหาเลี้ยงชีพภายในศูนย์อพยพเดียวกัน
 และระหว่างศูนย์อพยพ แต่มีข้อจำกัดมากในการหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากระเบียบ และข้อบังคับ
 (โดยเฉพาะข้อบังคับห้ามเดินทางไป/กลับ หรือเข้า/ออกศูนย์อพยพ) ปัญหาขาดพื้นที่เพาะปลูก
 ระดับการศึกษาและทักษะของผู้ใหญ่วัยทำงาน ทำให้ยากต่อการหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีอื่น ๆ
 ครัวเรือนไม่มีสินทรัพย์ที่ออกดอกออกผล และไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ที่ออกดอกออกผล
 และในกิจกรรมหาเลี้ยงชีพ

ในขณะที่เราสามารถตรวจหากลุ่มบุคคลที่มีจุดอ่อนได้ แต่ไม่มีครัวเรือนที่จัดอยู่ในกลุ่มทั่วไป หรือครัวเรือนที่จัดกลุ่มตามสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เด่นชัด เช่น ครัวเรือนที่มีสตรีเป็นหัวหน้า อายุของหัวหน้าครัวเรือน การมีหรือไม่มีคนพิการภายในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนในการแบ่งกลุ่มจุดอ่อนของครัวเรือน ซึ่งน่าเสียดาย เพราะหมายความว่าเราจำเป็นต้องนำครัวเรือนที่มีลักษณะต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดว่าครัวเรือนหนึ่งมีสถานภาพความอ่อนแอในระดับใด นี่อาจเป็นลักษณะเฉพาะตัวของศูนย์อพยพ (แม้ว่าเราไม่พบหลักฐานยืนยันที่คล้ายกัน)

เมื่อเราไม่สามารถหาความแตกต่างของประชากรได้เพราะข้อจำกัดของโอกาสในการหาเลี้ยงชีพ ข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้ครัวเรือนต่าง ๆ มีความคล้ายกันมากขึ้น ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าเราต้องหาลักษณะเด่นมากกว่านี้เพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างครัวเรือน

ในบรรดาปัจจัยทั้งหลายที่ช่วยให้ระบุจุดอ่อนของครัวเรือนนั้น ขนาดของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ครัวเรือนขนาดใหญ่มักอ่อนแอกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก นอกจากนี้ขนาดครัวเรือนแล้ว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมา ครัวเรือนที่มีสินทรัพย์ รายได้ และรายจ่ายมากกว่า จะอ่อนแอน้อยกว่า แต่ในกรณีอื่นอีกเช่นกันที่ไม่มีวิธีการง่าย ๆ ที่จะบอกว่าครัวเรือนใดมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าครัวเรือนอื่น ตามปกติ บ้านเป็นเครื่องหมายบ่งบอกฐานะทางเศรษฐกิจได้ แต่กลับช่วยไม่ได้มากนักในสภาพแวดล้อมของศูนย์อพยพ กิจกรรมหาเลี้ยงชีพก็ช่วยอะไรไม่ได้มากในการแบ่งกลุ่มครัวเรือน สำหรับหลายครัวเรือน โอกาสได้รับค่าจ้างและหารายได้ไม่ใช่โอกาสที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ หรือคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ครัวเรือนที่รับจ้างทำงานด้านเกษตรกรรม (ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ต่ำภายนอกศูนย์อพยพ) สามารถเสริมฐานะทางเศรษฐกิจให้ครัวเรือนได้เท่ากับครัวเรือนที่มีงานทำอย่างสม่ำเสมอในการบริหารจัดการศูนย์ ตราบใดที่เขาอยู่ในศูนย์อพยพที่เปิดโอกาสให้เข้าทำงานและมีงานทำได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น เพื่อจะรู้สถานภาพทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องวัดกันด้วยรายได้ สินทรัพย์ และรายจ่ายแท้จริง ท้ายที่สุด อาหารที่แต่ละครัวเรือนบริโภค และพฤติกรรมของครอบครัวนั้นในการซื้อหาอาหารมาบริโภค ก็คือปัจจัยที่กำหนดระดับความอ่อนแอของครอบครัวนั้น ๆ

ดังนั้น เพื่อให้สามารถแบ่งกลุ่มครัวเรือนได้ จึงจำเป็นต้องทราบปัจจัยทั้งเจ็ดประการเกี่ยวกับครัวเรือน นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ที่จะช่วยให้แบ่งกลุ่มครัวเรือน และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ ปัญหาที่เห็นได้ชัดที่สุดคือค่าใช้จ่าย เพราะระบบติดตามสถานการณ์เช่นนั้นต้องใช้ทั้งเวลาและแรงงานมาก และต้องใช้ M&E และทักษะในการวิเคราะห์ที่มีอยู่ภายในที่บีบีซี แม้ว่า TANGO แนะนำวิธีการเดียวกันนี้สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3 เพื่อให้ใช้วิธีการซ้ำกันได้ อย่างน้อยก็ในระยะเริ่มต้น⁽⁵⁾ แต่ที่บีบีซี ต้องพิจารณาข้อแนะนำในการศึกษานี้ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในอนาคต โดยคำนึงถึงบริบทอื่น ๆ ของทรัพยากร และข้อจำกัดด้านสมรรถภาพขององค์กรด้วย

ข้อแนะนำ

- ควรจัดทำระบบติดตามสถานการณ์ความอ่อนแอในระดับครัวเรือน ซึ่งจะระบุว่าครัวเรือนมีจุดอ่อนด้านความมั่นคงด้านอาหารอย่างไรบ้าง ระบบนี้ควรประกอบด้วยดัชนีชี้วัดเจ็ดประการที่ระบุในการศึกษานี้ และใช้ตรวจวัดในลักษณะเดียวกัน จุดประสงค์ของระบบติดตามสถานการณ์นี้ คือ ช่วยให้มีข้อมูลที่เกี่ยวกับจุดอ่อนของครัวเรือนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ระบบดังกล่าวสามารถใช้ประโยชน์ในทางอื่นได้อีกด้วย เช่น เป็นกลไกที่ใช้แบ่งกลุ่มครัวเรือนเพื่อให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน เป็นระบบตรวจสอบความมั่นคงด้านอาหารเพื่อติดตามผลความเปลี่ยนแปลงในแต่ละศูนย์อพยพในอนาคต หรือตรวจสอบตัวกรอง (filters) อื่น ๆ และเป็นวิธีที่ใช้ประเมินผลดีผลเสียที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ
- ถ้าทีบีพีซี ต้องการแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามความอ่อนแออย่างต่อเนื่อง (เช่น เพื่อให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน) ทีบีพีซี ควรดำเนินการวิเคราะห์ผลประโยชน์จากการลงทุน เพื่อให้รู้ว่าระบบตรวจสอบดังกล่าวจะคุ้มทุนหรือไม่ เนื่องจากจำเป็นต้องสัมภาษณ์ทุกครัวเรือนทุกปี ดังนั้น จึงมีค่าใช้จ่ายมาก และควรชั่งน้ำหนักระหว่างค่าใช้จ่ายและสิ่งที่ประหยัดได้ (ทั้งด้านการเงิน และสังคม) จากการให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน เช่น แจกจ่ายอาหารที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์เช่นนั้นจะช่วยให้ทีบีพีซีรู้ค่าใช้จ่ายแท้จริงของการให้ความช่วยเหลือในระดับครัวเรือน นอกจากนี้วิเคราะห์ผลประโยชน์เทียบกับการลงทุน ทีบีพีซียังต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงทางสังคมก่อนจะตัดสินใจในทางใดด้วย การสร้างระบบแจกจ่ายอาหารโดยเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเช่นนี้อาจเปลี่ยนพลวัตทางสังคมภายในศูนย์อพยพ หรืออาจเป็นสาเหตุให้ครัวเรือนเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ตนเองมีสิทธิได้รับอาหารที่แจกจ่ายได้เต็มที่ ปัญหานี้ทำให้จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ซึ่งต้องเน้นทำความเข้าใจกับความเชื่อมั่นและเครือข่ายทางสังคมภายในศูนย์อพยพ และตรวจหาปัจจัยที่อาจรบกวนความเชื่อมั่นทางสังคมนี้ภายในสภาพแวดล้อมที่ปิด เช่น การตัดลดปริมาณอาหารที่แจกจ่ายที่อาจเกิดขึ้นได้ และผลกระทบจากการรบกวนเช่นนั้น การศึกษานี้จะช่วยเสริมการวิเคราะห์ผลประโยชน์จากการลงทุนที่เสนอให้สมบูรณ์มากขึ้น
- ทีบีพีซี ควรมีระบบติดตามสถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนที่อ่อนแอ เช่น ครัวเรือนที่มีทารกและเด็กวัยต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งประกอบด้วยดัชนีชี้วัด CSI และ FCS รวมถึงหัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหาร โดยรวมไว้ในการสำรวจโภชนาการที่วางแผนไว้ว่าจะดำเนินการหนึ่งครั้งทุกสองปี นอกจากนี้ยังขอเสนอให้รวมคำถามเกี่ยวกับอาหารที่ใช้เลี้ยงทารกและเด็กเล็ก (IYCF) ให้เป็นส่วนประกอบของการสำรวจเหล่านี้ รวมถึงคำถามว่าครัวเรือนมีความสามารถมากน้อยอย่างไรในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ระบบสุขภาพที่ดีพอ

รวมถึงสุขอนามัย และเข้าถึงน้ำที่บริโภคได้อย่างปลอดภัยหรือไม่ เพื่อให้เข้าใจได้มากขึ้นถึงสาเหตุต่าง ๆ ของความมั่นคงด้านอาหาร และภาวะทุโภชนาการ และหาวิธีแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การศึกษานี้ให้ความสำคัญกับรายได้ตามฤดูกาล และช่วงเวลาที่ผู้ลี้ภัยมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอในครัวเรือน (ตามความคิดของผู้ตอบคำถาม) เนื่องจากผู้ลี้ภัยมีโอกาสน้อยกว่าที่จะทำกิจกรรมสร้างรายได้ระหว่างฤดูแล้งที่บีบซี จึงควรแจกจ่ายอาหารให้เต็มปริมาณที่กำหนดให้มากที่สุดสำหรับเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ และถ้าทำได้ รวมถึงเดือนมีนาคมด้วย ซึ่งอาจยกเว้นศูนย์ถ้ำหิน เพราะดูเหมือนว่าอากาศไม่แห้งแล้งระหว่างช่วงเดือนดังกล่าว แต่อาจจำเป็นต้องตรวจสอบว่าสำหรับศูนย์ถ้ำหิน ฤดูแล้งเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดของปี
- แม้ความมั่นคงด้านอาหารโดยทั่วไปในศูนย์อพยพอยู่ในระดับที่ดีพอ การศึกษานี้ยืนยันว่ายังสามารถปรับปรุงสถานภาพทางโภชนาการทั่วไปในศูนย์อพยพได้อีก (ดังจะเห็นได้จากคะแนนการบริโภคอาหาร และความหลากหลายของอาหารที่บริโภค) ดังนั้น ตามข้อแนะนำจากการสำรวจโภชนาการก่อนหน้านี้ ที่บีบีซีควรศึกษาความเป็นไปได้ที่จะขยายขอบเขต และรักษาระดับความร่วมมือกับกลุ่มสตรี คณะกรรมการศูนย์อพยพ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (และอาสาสมัคร) และช่องทางอื่น ๆ เพื่อเริ่มรณรงค์ให้ความรู้ด้านโภชนาการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอาหารที่แจกจ่ายซึ่งเกิดขึ้นในระยะหลังนี้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ลี้ภัยรู้จักเลือกบริโภคอาหารที่เหมาะสมที่สุด ให้รู้จักบริโภคอาหารที่มีคุณค่าและความสมดุลทางโภชนาการโดยใช้จ่ายอย่างประหยัด ให้ทำขนมที่มีคุณค่าทางโภชนาการไว้บริโภคเอง แทนที่จะซื้อขนมที่ราคาแพงกว่า และชี้ให้เห็นว่าอาหารที่บริโภคเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสุขภาพ ข้อมูลนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับอาหารที่บริโภคให้มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ และกระตุ้นให้ครัวเรือนใช้งบประมาณด้านอาหารที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ เราขอแนะนำให้ทำการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจว่ามีอุปสรรคใดที่ขัดขวางการเปลี่ยนพฤติกรรม และจะใช้ช่องทางที่มีอยู่เดิมให้ดีที่สุดอย่างไร (กรุณาดูข้อมูลเพิ่มเติมจากรายงานการทบทวนภาวะโภชนาการและความมั่นคงด้านอาหาร)
- AsiaMix หรืออาหารเสริมวิตามินที่ได้รับแจกจ่ายมีปริมาณน้อย และ FGD ระบุว่าสามารถใช้บริโภคได้เพียง 10-15 วันสำหรับครัวเรือนส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ยังสันนิษฐานได้ว่า การตัดลดปริมาณอาหารที่แจกจ่ายจะทำให้กลุ่มบุคคลที่กำลังอยู่ในช่วงอ่อนแอในวงจรชีวิต เช่น สตรีมีครรภ์ ทารก และเด็กเล็ก ตกอยู่ในความเสี่ยงมากขึ้น ดังนั้น จึงควรดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ คือ แจกจ่ายอาหารเสริมตามเงื่อนไข (RSB++) ให้แก่กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ พร้อมกับให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการและสุขภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาคือโภชนาการไม่ครบหมู่ และส่งเสริมให้ปรับปรุงวิธีการให้อาหารแก่ทารกและเด็กเล็ก

เงื่อนไขดังกล่าวหมายความว่าผู้รับประโยชน์ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์บางอย่าง เช่น สำหรับสตรีที่เข้าร่วมในกิจกรรมของ ANC และการอบรมความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพ และสำหรับเด็กเล็ก (และผู้ดูแลเด็กเหล่านี้) ที่เข้าร่วมในกิจกรรมตรวจสอบการเจริญเติบโตประจำเดือน และส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพ⁽⁶⁾ มาตรการนี้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของ UNHCR/WFP ในการยกระดับโภชนาการในศูนย์อพยพผู้ลี้ภัย รวมถึงโครงการ Scaling Up Nutrition “1000 วัน” (คือ ระยะตั้งครรภ์ 270 วัน และระยะตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 2 ปี คือ 730 วัน) (ดู รายงานการทบทวนภาวะโภชนาการและความมั่นคงด้านอาหาร เกี่ยวกับเหตุและผล ผู้ร่วมปฏิบัติงาน และแหล่งเงินทุน)

- ทีบีพีซี จะร่วมมือกับหน่วยงานอื่นต่อไปเพื่อช่วยให้ผู้ลี้ภัยเข้าถึงพื้นที่ทำกิน และการหาเลี้ยงชีพ โดยใช้บทเรียนที่เรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ และเน้นปฏิบัติสิ่งที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผล และควรให้ความสนใจกับการขยายทางเลือกในการหาเลี้ยงชีพ มากกว่าการจัดการรายได้ระหว่างช่วงเวลาที่อาหารขาดแคลนในศูนย์อพยพส่วนใหญ่ คือ ระหว่างเดือนธันวาคม ถึงเดือนมีนาคม/เมษายน ควรให้ความสำคัญกับการขยายกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก และเกษตรกรรม (ดูข้อมูลเพิ่มเติมในหัวข้อนี้ได้จาก การทบทวนภาวะโภชนาการและความมั่นคงด้านอาหาร) นอกจากนี้ ควรศึกษาแนวทางที่สร้างสรรค์ในการเพิ่มความหลากหลายของอาหารที่บริโภค และคุณภาพของอาหาร เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้จากศูนย์อพยพ เช่น ถ้ำหิน และต้นยาง ซึ่งดูเหมือนว่าประสบความสำเร็จในดำนนี้มากกว่าศูนย์อพยพอื่น
- ทีบีพีซี ควรพิจารณาว่าสมควรดำเนินการศึกษา “ระดับผิวเผิน (light study)” หรือไม่ในศูนย์อพยพที่ FCS ต่ำกว่า หรือมีอัตราการบริโภคอาหารที่แจกจ่ายบางชนิดต่ำกว่า เพื่อให้เข้าใจว่าทำไมจึงบริโภคอาหารด้วยคุณค่ากว่า และมีอุปสรรคใดที่ขัดขวางไม่ให้ปรับปรุงนิสัยการบริโภคของคนเหล่านี้ การศึกษาเช่นนี้อาจเหมาะสมโดยเฉพาะสำหรับศูนย์อพยพบางแห่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร และมีการแจกจ่ายอาหารน้อยครั้งกว่าระหว่างฤดูฝน จึงอาจทำให้หาอาหารทั่วไปได้ยากกว่า การศึกษานี้ควรเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการโดยนักวิจัยน้อยคน ที่ผ่านการฝึกอบรมมาอย่างดี สามารถพูดภาษาของประชากรในศูนย์อพยพได้คล่อง และเข้าใจปัญหาด้านความมั่นคงด้านอาหาร และวิธีการวิจัย

(1) การสำรวจภาวะโภชนาการตลอดแนวชายแดนประจำปี พ.ศ. 2546 และ 2552 รายงานว่าพบภาวะทุโภชนาการเรื้อรังในอัตราตั้งแต่ 34% ถึง 39% โดยไม่ลดลงอย่างสม่ำเสมอ ถ้าวัดตามมาตรฐานขององค์การ WHO อัตรานี้นับว่าสูง (คือ เกิน 30%) สำหรับศูนย์อพยพ 6 แห่ง และเกิน 40% ซึ่งถือว่าสูงมาก สำหรับศูนย์อพยพ 3 แห่ง (แม่ลามาลวง, แม่ละดุน และต้นยาง)

และรายงานอัตราความแคระแกร็นของเด็กอย่างน่าตกใจ ว่าเด็กแคระแกร็นเมื่ออายุได้ 5 ปี [ทีบีพีซี, รายงานการสำรวจภาวะโภชนาการตลอดแนวชายแดน, 2009]

- (2) *Why Stunting Matters? Alive and Thrive Technical Brief, Issue 2, September 2010, Alive and Thrive Project of AED, Washington, DC.* ในการศึกษาวิจัยในศูนย์แม่หละเมื่อไม่นานมานี้ พบว่าความแคระแกร็นในระดับสูงเกี่ยวข้องกับวิธีการเลี้ยงทารกและเด็กเล็กที่ด้อยคุณภาพ เช่น การเลี้ยงทารกด้วยน้ำนมมารดาเพียงอย่างเดียวยังอยู่ในระดับต่ำ การให้อาหารแข็งล่าช้าและอาหารมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ และให้อาหารน้อยเมื่อเกินไป [Carrara V., Nosten F. and W. Stuetz, *Draft report: DDT, Micronutrients in pregnancy and the development of infant*, Shoklo Malaria Research Unit, Mae Sot, Thailand, 2010]
- (3) ดู รายงานสรุปผลการศึกษากลับสารอาหารรองในศูนย์อพยพชาวพม่า ได้จาก “A Nutrition and Food Security Review”, TBBC, 2020, pg. 25 and 26.
- (4) นี่คือการสังเกตในการทบทวนภาวะโภชนาการ และความมั่นคงด้านอาหาร ที่ ทีบีพีซี ดำเนินการเมื่อปีที่ผ่านมา.
- (5)
- (6) การซึ่งนำหน้าหัวหน้าครัวและเด็กเล็ก ซึ่งรวบรวมข้อมูลได้สักระยะหนึ่ง จะกลายเป็นระบบเฝ้าระวังสถานภาพโภชนาการ โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ลี้ภัยมารวมกิจกรรมจำนวนมาก หรือเมื่อสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อติดตามผลได้ นอกจากนี้ ต้องตรวจสอบทุกวันว่าเครื่องซึ่งนำหน้าเที่ยงตรง บันทึกน้ำหนักอย่างถูกต้อง เก็บรักษาข้อมูลอย่างดี และกรอกเข้าฐานข้อมูลอย่างทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ตีความข้อมูลได้สะดวกภายในกรอบเวลาอันเหมาะสม ถ้ามีการพัฒนา และใช้ระบบนี้ ก็อาจไม่จำเป็นต้องสำรวจภาวะโภชนาการบ่อย ๆ
- ข้อมูลอ้างอิง : Global Nutrition Cluster Harmonized Training Materials Package: *Module 10; Nutrition Information and Surveillance Systems, Part 2: Technical notes*, pg. 10-12, August, 2009, UNICEF Nutrition Cluster.